

XVIII SIMPÒSIUM
DE L'ORGUE HISTÒRIC
I ESTUDIS MUSICALS

**HOMENATGE A
ANTONI MARTORELL MIRALLES T.O.R.
ORGANISTA I COMPOSITOR
(MONTUÏRI, 1913 - PALMA, 2019)**

**ERMITA DE SANT MIQUEL, MONTUÏRI
30 D'ABRIL DE 2022**

PRESENTACIÓ

Aquest XVIII Simpòsium de l'orgue històric i estudis musicals és la represa, dotze anys després, d'un espai per posar en comú i en valor els estudis musicals de les Illes Balears. És la voluntat de la Fundació facilitar la creació d'aquests espais de coneixement i d'intercanvi, com s'ha evidenciat des de 1994 amb aquestes trobades que acumulen més de cinc mil pàgines que, aviat, seran posades a l'abast de tots els investigadors, digitalment.

En aquest trajecte, tenim una estació obligada, el pare Antoni Martorell —mestre, músic i compositor—, segons es va acordar a la presentació del darrer llibre del Simpòsium amb mossèn Joan Parets, que ens va deixar el passat juliol. Com també partiren Xavier Carbonell i Antoni Caimari. Tots tres, pilars d'aquesta trobada que se torna a celebrar en aquesta ermita de Montuïri, Sant Miquel.

Compartim investigacions sobre el pare Martorell, dues; i també tres ponències entorn de les investigacions del món de l'orgue, tres. Per una altra banda, redescobrirem compositors al mateix temps que reflexionarem entorn del siurell. A la darrera tanda, farem una immersió necessària en l'ordenació i destí dels arxius, físics i digitals.

I ara, què? Aquesta serà la pregunta final.

Agraïm a l'Ajuntament de Montuïri i a la Parròquia del poble, com també a la cantina, el suport i les facilitats per poder desenvolupar aquesta activitat amb les millors condicions possibles en un marc inimitable.

PROGRAMA

9.00 h Recepció i cafè-berenar.

9.30 h Presentació de les jornades i memòria a

ANTONI CAIMARI ALOMAR, JOAN PARETS I XAVIER CARBONELL

9.45 h **PONÈNCIA MARC**

Aproximació biogràfica del

**PARE ANTONI MARTORELL (MONTUIRI, 1913-2009),
MESTRE, MÚSIC I COMPOSITOR I FILL IL-LUSTRE DE MONTUIRI**

Arnau Reynés

És de sobres coneguda la influència de la cultura popular i per tant també la música i la llengua populars i el folklore musical en l'obra d'Antoni Martorell. Aquest petit estudi d'aquest gran mestre pretén donar a conèixer i donar una visió general del bon músic en el doble vessant de músic-compositor, dins el context de la Història de la Música de les nostres Illes Balears i el gran amor que tenia per la cultura popular i el folklore propi.

No podem oblidar que la seva música religiosa va venir per poder suplir el buit que teníem després del Concili Vaticà II, quan el llatí desapareix de la litúrgia i queda substituït per la llengua catalana. Per tant, és obvi que aleshores no hi hagués una música digna i adequada en la nostra llengua. Va ser així que va néixer Celebrem el Senyor, que es canta sobretot a Mallorca per tot arreu.

La producció musical d'Antoni Martorell és extensa. Abraça tot tipus de música: piano, orgue (i combinació d'aquests dos instruments importants amb altres, com fagot, trompeta...), però també l'orquestra —i cor i orquestra— que serien les seves darreres composicions.

Tampoc podem deixar de banda els seus escrits amb la llengua tan preuada que ell tant va estimar i defensar amb tota la seva força. Aquests escrits, conferències, discursos... demostren la defensa d'aquesta llengua que és en perill d'extinció i que Martorell ja preveia.

En el fons i al capdavant, versam sobre una gran persona, afable, amable, senzilla... propera a tots els que s'hi volien acostar i conèixer-lo. I abastar també la seva gran obra que en aquesta ponència presentam.

COMUNICACIONS

10.30 h **LA DIDÀCTICA DEL FOLKLORE MUSICAL ILLENC A TRAVÉS DE L'OBRA PIANÍSTICA DE COMPOSITORS MALLORQUINS**
Francesc Vicens

«Sempreviva» en el record d'Antoni Martorell
El nacionalisme musical mallorquí va donar lloc a una àmplia producció musical influïda per la música tradicional. En aquest context el repertori de piano va servir per a un doble objectiu: per una banda, va contribuir notablement a plasmar els valors nacionalistes a través dels arranjaments acadèmics de la música tradicional, i per l'altra, va donar lloc a un repertori pianístic de finalitat didàctica. En aquesta comunicació, fent memòria dels àlbums per a piano «Sempreviva» i «Danses Populares de les Illes Balears» d'Antoni Martorell (obres paradigmàtiques del repertori de piano per a joves intèrprets basat en la música tradicional mallorquina), s'analiza una part de la producció pianística dels compositors il·lencs centrada en la vessant didàctica del repertori.

10.50 h **L'ORGUE DEL DERRUÏT CONVENT DE LA CONSOLACIÓ**
Llorenç Vich Sancho

La subasta de l'orgue en temps de la desamortització i de la posterior compra per subscripció. El convent fou esbucat a finals del XIX.

11.00 h **EL CONTRACTE DE L'ORGUE GÒTIC DE LA SEU DE MALLORCA (JAUME FEBRER, 1484)**
Antoni Mulet i Barceló

Aquest contracte, recentment descobert, juntament amb el moble existent i les restes arqueològiques que romanen del salmer original, dona peu a un estudi comparatiu amb altres orgues de la mateixa època dins la Corona d'Aragó.

PLET DEL CAPÍTOL DE LA SEU DE MALLORCA CONTRA PAU ESTADA, ORGUENER (1609)
Antoni Mulet i Barceló

Transcorregut més d'un segle de la construcció de l'orgue gran de la Seu, Pau Estada construeix un nou instrument. Les innovacions, malentesos i contradiccions propis del segle XVII originaren un plet que durà 20 anys.

11.20 h Descans.

11.35 h **EL MÚSIC ANTONI VICENS I RIBOT (CIUTAT DE MALLORCA, 1841-1922). APROXIMACIÓ A LA SEVA BIOGRAFIA I CATÀLEG DE LA SEVA OBRA JOAN CÍRIA I MAIMÓ (FELANITX, 1985)**

Presenta els detalls més rellevants de la biografia i la trajectòria professional del músic i compositor Antoni Vicens i Ribot (Ciutat de Mallorca, 1841 – 1922). Un treball on també s'adjuntarà el catàleg de les obres d'aquell compositor, endemés d'algunes imatges inèdites del mateix músic, així com del seu entorn.

11.50 h **TRADICIÓ I MITE: ORGANOLOGIA DEL SIURELL MALLORQUÍ**
Amadeu Corbera, Carme Sánchez i Laura de Luque

El siurell és un objecte sonor quotidià i ben popular a Mallorca; però també ha esdevengut un bé cultural on hi conflueixen discursos mirades etnicitàries, turístiques, i identitats múltiples, que n'expliquen l'origen i l'esdevenir actual de diverses maneres.

Fent un treball exhaustiu de recerca, i partint de l'etnomusicologia analítica, presentam aquí una nova aproximació sobre el significat, la història i la funció social d'aquest petit instrument a la Mallorca contemporània.

12.00 h **LA GESTIÓ DELS ARXIS MUNICIPALS PERSONALS. ELS DESTINS DIFERENTS DELS PAPERS DE ROSA MESTRE, MATILDE ESCALAS, MN. ANTONI J. PONT, RAFEL NADAL, LLORENÇ MOREY I RAMON CODINA**
Bàrbara Duran

Fets inesperats poden provocar que es qüestionin molts dels factors al voltant de la conservació d'arxius personals d'intèrprets, compositors, escriptors i artistes.

Aquest és el cas. Una gotera va provocar l'empaquetament d'una biblioteca personal, i quan es van tornar posar les coses a lloc, es va parar esment en unes partitures autògrafes. Destacava una signatura, la de Rosa Mestre. Un exemple de com, en un arxiu personal, s'hi allotjaven algunes partitures d'una compositora palmesana poc coneguda, estudiada per l'investigador Joan Círia i de la qual s'ha perdut bona part de les seves composicions. Així, quan es van tornar a revisar les partitures, es va poder reconèixer el nom i revisar tots els documents.

Aquest fet parla de com els arxius personals, ja sigui per la gestió familiar o per circumstàncies aleatòries, poden acabar destruïts de manera casual. Tot plegat fa reflexionar, perquè no implica solament aquest cas de l'arxiu de Rosa Mestre; sinó el què pot haver passat amb molts altres arxius personals que, dins el món de la recerca musical, els investigadors poden necessitar en un moment o l'altre.

S'analitzen i comparen aquí el destí d'alguns arxius musicals personals: el de Rosa Mestre, Matilde Escalas, Llorenç Morey, Rafel Nadal, mossèn Pont i Ramon Codina. Els diversos models de gestió d'un patrimoni personal poden mostrar quines són les passes més efectives per conservar i compartir documentació de la qual, sovint, es desconeix la importància que té; així també com el marc legal que envolta l'adquisició i conservació d'arxius privats.

12.10 h **LA DIGITALITZACIÓ DE LES EDICIONS DE LA FUNDACIÓ MUSICAL ACA**
Miquel Pastor

L'arxiu de la UIB ha incrementat notablement la digitalització de tot tipus de fons, especialment municipals els darrers anys. Entre aquests projectes hi ha el de la Fundació Musical ACA. En aquesta comunicació s'analiza el fons d'edicions de la Fundació Musical ACA, 10.000 pàgines, la meitat de les quals corresponen als diferents simpòsiums. I 3.000 pàgines de catàlegs dels Encontres Internacionals de Compositors, que en aquestes jornades s'analicen.

12.20 h **LA MÚSICA CONTEMPORÀNIA A MALLORCA EN EL MARC DELS ENCONTRES DE COMPOSITORS (1980-2020)**

Joan Antoni Ballester Coll

A partir dels anys de la transició, i sobretot des de l'aprovació de l'Estatut d'autonomia, neixen a les illes un seguit d'institucions de caràcter cultural amb l'objectiu comú de posar en valor i promoure el panorama cultural de la comunitat. La Fundació ACA, apareix el 1979 i un any després inicia el seu festival Encontres de Compositors el qual ha resultat el punt de referència per a autors i consumidors de música contemporània a Mallorca. Aquesta comunicació proposa una mirada estadística per aproximar-nos a les estratègies de programació del festival dels darrers quaranta anys i la seva petjada en el panorama musical insular.

El coneixement objectiu d'aquestes dades i la seva anàlisi ens desvetlla maneres de fer de cada un dels programadors que han passat per l'organització del festival així com les

seves fonts, influències, interessos la música de nova creació i el fonament d'aquesta entre els compositors i intèrprets locals.

12.35 h **INVENTARI DE LA PARTITUROTECA ACA**
Pedro Jesús López Fernández i Aina Gost de Arriba

L'estiu de 2020 gràcies a una beca de la Fundació Musical ACA i el suport del Departament de Musicologia del Conservatori Superior de Música de les Illes Balears es va posar en marxa l'inventari de la partituroteca de la Fundació Musical ACA, que supera les 4.000 partitures d'origen divers. A la comunicació hi exposaran com va ser la tasca i els diferents arxius que hi han trobat.

Aquesta és una de les accions d'ordenació, catalogació, inventariació i digitalització que ha engegat la Fundació Musical ACA aquests darrers anys.

12.50 h Col·loqui: **I ARA, QUÈ?**

IN MEMÒRIAM

JOAN PARETS, XAVIER CARBONELL I ANTONI CAIMARI, tres pilars dels Simpòsiums d'orgues històrics i estudis musicals.

XAVIER CABONELL I CASTELLS, Compositor català (Barcelona, 1952-Mallorca, 2022) Carbonell ha estat essencial per a la Fundació a molts dels nivells: orgues, encontres, fonoteca i discografia. A la dècada dels noranta va ser molt prolífica quant a activitat per i amb Xavier Carbonell. Fou un dels impulsors (juntament amb A. Reynés i Mn. Joan Parets) de les Capvuitades de Pasqua (1994), l'embrió segon del Simpòsium sobre els orgues històrics de Mallorca, que ja du dèsset edicions. Per això, el 2016, en el marc del XXXVII Encontre Internacional de Compositors se li va fer un concert monogràfic i la Fundació li otorgà el IX Reconeixement 14 de Novembre.

ANTONI CAIMARI ALOMAR (sa Pobla 1943-2021). Compositor i Creador de la Fundació Musical ACA.

Caimari va obrir les portes de la música contemporània a Mallorca des de 1980 a través de l'Encontre Internacional de Compositors. A la dècada dels 90 fou la baula per poder tirar endavant el Simpòsium Internacional d'organistes i documentalistes musicals (1994)

MOSSÈN JOAN PARETS (Santa Maria, 1941-2021), documentalista musical.

Mossèn Joan Parets, de Can Mig ens deixà el 13 de juliol d'aquest 2021. Prevere i documentalista musical, va ser patró de la Fundació Musical ACA. Va treballar de forma incansable per la recuperació de la memòria històrica del fet musical a les Illes Balears. Ho va fer, principalment a través del Centre de Recerca i Documentació Històrico-musical de Mallorca -d'on sorgiren multitud de publicacions-, que actualment està allotjat a les dependències de la Fundació Musical ACA, a Can Cirera Prim de sa Pobla, des de 2013; mentre que la part religiosa està ubicada a l'Arxiu Capitular.

El 2009, mossèn Parets rebé el 2n Reconeixement 14 de novembre per part de la Fundació Musical ACA en reconeixement per la tasca feta conjuntament amb la Fundació, tant amb l'organització de les Trobades de Documentalistes Musicals de les Illes Balears (1989, i publicades per l'IEB el 1991, a la revista núm. 39) i després, des de 1994, conjuntament amb el Simpòsium Internacional de l'Orgue Històric (la primera edició es titulà I Jornades Musicals Capvuitada de Pasqua). El 1995 es publicaren les comunicacions de la segona Trobada de Documentalistes Musicals, al segon volum del Simpòsium de l'Orgue Històric.

De més a més, mossèn Parets també participà de l'organització de les Nits Bielenques, encaminades a promoure la figura de compositors mallorquins que havien caigut en l'oblit. Són catorze edicions celebrades des de 1992, que rememoren compositors com Miquel Tortell, Miquel dels Sants Capó, Antoni Torrandell, Francesc Andreu i Maimó... Així mateix, també s'ha de destacar que mossèn Parets ha estat promotor d'un bon nombre d'edicions fonogràfiques de la Fundació Musical ACA.